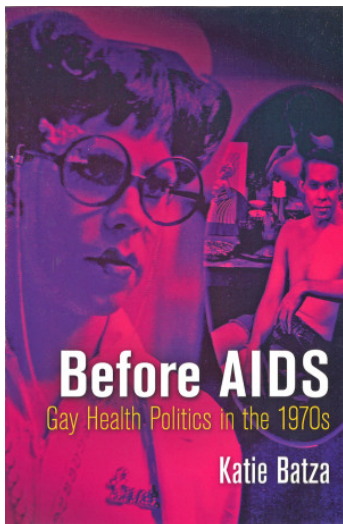

Homohelseaktivisme før aids

ANMELDELSER

KETIL SLAGSTAD

Ph.d.-stipendiat, Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo

Katie Batza

Before AIDS

Gay Health Politics in the 1970s. 178 s, ill. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press, 2018. Pris GBP 36

ISBN 978-0-8122-5013-8

Hva kom før aids? Historien om hiv-/aids-epidemien i USA har ofte blitt skrevet som at hivviruset traff utsatte grupper i samfunnet, at epidemien forsterket fordommer i samfunnet, og at mangel på politisk og offentlig interesse gjorde at aktivister organiserte seg for å få tilgang til helsetilbud og forebyggende tiltak. Det er ingen tvil om at epidemien i USA først ble satt på den nasjonale agendaen da man ble klar over at hiv/aids representerte et folkehelseproblem også for den «generelle befolkningen», ikke bare

«risikogrupper». Og det er riktig at epidemien førte til en ny form for aktivisme som radikalt endret forholdet mellom staten, helsevesenet, forskere og pasientene. Det har vært en viktig grunn til økt pasientautonomi, og historien er et eksempel på hvordan aktivister og helsepersonell kom sammen for å lage helsetilbud til dem som var utsatte for smitte, der det offentlige helsevesenet sviktet.

Likevel har denne historien skygget for en mer nyansert fortelling om hvordan grunnlaget for hiv-/aids-aktivismen ble lagt allerede på 1970-tallet (Rådgivningstjenesten for homofile ved Oslo helseråd ble opprettet i 1977). Seksuelt overførbare infeksjoner og psykiske problemer var blant helseproblemene den skeive delen av befolkningen var utsatt for og som ikke ble adressert i offentlige helsetilbud. Det skyldtes både konservative og homofobe holdninger blant leger og deres foreninger, og marginalisering og stigmatisering i samfunnet generelt. Homofile og lesbiske hadde ingen steder å gå for å ta helsesjekk uten å risikere å få seksualiteten sin avslørt. Dessuten manglet leger kunnskap om homofile og lesbiske pasienters helseproblemer, for eksempel hvordan man skulle undersøke for seksuelt overførbare infeksjoner.

Katie Batza har i en ny bok basert på arkivarbeid og intervjuer dokumentert hvordan aktivister og helsepersonell i USA på 1970-tallet bygde opp et homohelsenettverk i tre ulike helsetilbud i Boston, Los Angeles og Chicago som omfattet lokale poliklinikker, infrastruktur for forskning (for eksempel på hepatitt B-vaksinering) og målrettede tiltak. Ofte sprang dette arbeidet ut fra politisk aktivisme mot rasisme og homofobe holdninger i samfunnet og for kvinnerettigheter. Nettverkene utfordret et snevert biomedisinsk helsebegrep ved å peke på hvordan diskriminering, marginalisering og strukturell ulikhet medførte uhelse, og aktivistene vektla politiske løsninger for god homohelse.

Batzas bok er et kjærkomment bidrag til hiv- og lhbtqi-historien som viser verdien av å undersøke lokale historier for å tegne et mer nyansert bilde av hvordan hiv-/aids-aktivismen oppsto. Boken dokumenterer også hvordan aktivister har mobilisert for å møte udekkete helsebehov i et land uten gode offentlige helsetilbud.

Publisert: 9. september 2019. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0352
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. februar 2026.